

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องการประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลบางพลีน้อย อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) และเปรียบเทียบผลการประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตามความคิดเห็นของคณะทำงานและประชาชนที่แตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และตำแหน่ง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างรวม 464 คน ประกอบด้วย คณะทำงาน จำนวน 144 คน และประชาชน จำนวน 320 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบรายคู่ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML)

1. ประสิทธิภาพในภาพรวมของการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลบางพลีน้อย อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ในระดับปานกลาง ในรายด้านพบว่า มีประสิทธิผลในระดับปานกลางทุกด้าน ได้แก่ ด้านการแก้ไขปัญหาส่วนรวมของหมู่บ้าน ด้านการพัฒนาการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน ด้านการสร้างอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืนให้ประชาชน และด้านการจัดการโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม

2. ด้านการแก้ไขปัญหาส่วนรวมของหมู่บ้าน ที่พบว่ามีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลางนั้น ทุกกิจกรรมในด้านการมีส่วนร่วมช่วยแก้ไขปัญหาส่วนรวมของหมู่บ้านนี้ก็อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน อันได้แก่ ปัญหาอัคคีภัย ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ปัญหาการขาดแคลนน้ำสะอาดในการอุปโภค-บริโภค ปัญหาเส้นทางสัญจรชำรุด ปัญหาทางเดินมีแสงสว่างไม่พอเพียง ปัญหาน้ำเน่าท่วมขัง ปัญหาการขาดแคลนสถานที่ทำกิจกรรมร่วมกัน ปัญหาการขาดแคลนสถานที่ออกกำลังกาย ปัญหาการไม่ได้รับรู้ข่าวสารที่ทันเหตุการณ์ ปัญหาการขาดแคลนอุปกรณ์พื้นฐานใน

การบริหารของหมู่บ้าน ปัญหาการขาดแคลนเครื่องมือด้านการเกษตร ปัญหาการขาดแคลนเครื่องจักรกลในการประกอบอาชีพ ปัญหาการกำจัดขยะ ปัญหาการถูกรบกวนจากมลพิษทางเสียง และปัญหาการถูกรบกวนจากมลพิษทางอากาศ ด้านฝุ่น คิววัน ละออง

3. ด้านการพัฒนาการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน ที่พบว่ามีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลางนั้น ทุกกิจกรรมในด้านนี้ก็อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน อันได้แก่ การมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การมีความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ การมีน้ำสะอาดใช้ตลอดปี การมีภาชนะกักเก็บน้ำ การมีท่อระบายน้ำทิ้งที่ปราศจากกลิ่นเหม็นน้ำท่วมขัง การมีถนนสัญจรเข้า-ออกหมู่บ้านที่มีสภาพดี การมีความปลอดภัยในการเดินทาง การมีสุขภาพพลานามัยดี การรวมกลุ่มทำกิจกรรมนันทนาการ การพักผ่อนหย่อนใจที่เหมาะสม การส่งเสริมเยาวชนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และห่างไกลยาเสพติด การมีอาหารที่สะอาด ปลอดภัยอย่างเพียงพอ การได้รับรู้ข่าวสารของหมู่บ้าน การจัดเก็บขยะมูลฝอยของครัวเรือน ยกเว้นกิจกรรมการมีสภาพแวดล้อมที่ปราศจากมลภาวะมีประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย

4. ด้านการสร้างอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืนให้ประชาชน ที่พบว่ามีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลางนั้น ทุกกิจกรรมในด้านนี้ก็อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน อันได้แก่ การสร้างรายได้เพิ่มขึ้น การทำให้หนี้สินลดลง การสร้างเงินทุนเพื่อประกอบอาชีพ การรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพ การจัดหาเครื่องมือในการประกอบอาชีพ การสร้างผลผลิตเพิ่มขึ้น การสร้างยอดจำหน่ายสินค้าเพิ่มขึ้น การสร้างอัตราการจ้างงานเพิ่มขึ้น การสร้างคุณภาพผลผลิตทางการเกษตร การสร้างอาชีพเสริม การได้รับการส่งเสริมอาชีพใหม่ การฝึกทักษะอาชีพนำไปสู่การพึ่งพาตนเอง การใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการประกอบอาชีพ การใช้วัสดุในหมู่บ้านในการประกอบอาชีพ ยกเว้นกิจกรรมการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าภายในหมู่บ้านมีประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย

5. ด้านการจัดการโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม ที่พบว่ามีประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลางนั้น ทุกกิจกรรมในด้านนี้ก็อยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน อันได้แก่ การเข้าร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน การเข้าร่วมประชุมรับฟังรายละเอียดของโครงการ การร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อประโยชน์ของหมู่บ้าน การร่วมคัดเลือกผู้บริหารและคณะกรรมการ การร่วมคัดเลือกโครงการที่จะดำเนินการ การร่วมกำหนดงบประมาณของโครงการ การร่วมจัดทำแผนและวิธีขั้นตอนการดำเนินงาน การร่วมเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ การร่วมรับรู้ในการเบิกจ่ายเงินบัญชีของหมู่บ้าน การร่วมรับรู้ในการจัดซื้อจัดจ้าง การร่วมควบคุมและตรวจสอบในการดำเนินงาน การร่วมติดตามและรับรู้ผลการดำเนินงาน การร่วมประเมินผลการดำเนินงาน การร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการของหมู่บ้าน ยกเว้นกิจกรรมการร่วมสานต่อโครงการของหมู่บ้านให้ยั่งยืนมีประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย

ผลการเปรียบเทียบผลการประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกันในด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และตำแหน่ง ของคณะกรรมการและประชาชน

จากผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการประเมินประสิทธิผลของคณะกรรมการและประชาชน สรุปได้ว่าคณะกรรมการและประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และตำแหน่งต่างกัน การประเมินประสิทธิผลไม่แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและแต่ละด้าน ยกเว้นด้านการแก้ไขปัญหาส่วนรวมของหมู่บ้าน ผลการประเมินประสิทธิผลของกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 20 – 35 ปี ประเมินประสิทธิผลสูงกว่าช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี ช่วงอายุ 36 – 50 ปี และช่วงอายุตั้งแต่ 51 ปี ขึ้นไป

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเพื่อประเมินประสิทธิผลการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลบางพลีน้อย อำเภอบางปะ อ จังหวัดสมุทรปราการ อภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลบางพลีน้อย อำเภอบางปะ อ จังหวัดสมุทรปราการ จากผลการวิเคราะห์ระดับการประเมินประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน

พิจารณารายด้านทั้ง 5 ด้านได้แก่

1.1 ด้านการแก้ไขปัญหาส่วนรวมของหมู่บ้าน พบว่าทุกกิจกรรมมีระดับการประเมินประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธิดารัตน์ ไขแก้ว (2550, หน้า 103) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพของการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML): ศึกษาเฉพาะกรณี เทศบาลนครเชียงราย อำเภอเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิผลการบริหารงานของโครงการ SML อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคี ร่วมกันแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของตนเองได้ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนนำงบประมาณที่ได้รับไปลดภาระความทุกข์ อุปสรรคความขาดแคลน ปัญหาเบื้องต้นที่มีความจำเป็นเร่งด่วนไปดำเนินการแก้ไขตรงตามความต้องการเพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน แต่ผลที่ได้ยังจัดว่ามีประสิทธิผลเพียงระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาผลการดำเนินกิจกรรมทุกกิจกรรมมีระดับการประเมินประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากโครงการด้านการแก้ไขปัญหาค้นหาส่วนรวมของหมู่บ้านสามารถบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนได้ในระยะเวลาเริ่มต้น แต่เมื่อระยะเวลาผ่านไปนานเข้าโครงการของหมู่บ้านก็เริ่มมีปัญหาเกิดขึ้น มีวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ชำรุด เสียหาย และไม่มีงบปรับปรุง ซ่อมแซมแก้ไขให้ดีขึ้น อาจเนื่องมาจากงบประมาณของโครงการหมู่บ้านได้ใช้ไปหมดแล้ว เช่น โครงการสร้างศาลาประชาคมหมู่บ้าน เพื่อประชุม ทำกิจกรรมสาธารณะประโยชน์ และเป็นหน่วยเลือกตั้งของหมู่บ้าน ศาลาเกิดรอยร้าวแต่ก็ไม่สามารถปรับปรุงซ่อมแซมได้ เพราะไม่มีงบประมาณในการปรับปรุงซ่อมแซม โครงการเครื่องสูบน้ำดับเพลิง เพื่อดับเพลิงและบรรเทาภัยแล้ง ไม่สามารถใช้งานได้จริง เนื่องจากแรงดันน้ำที่ไหลตามบ้านเรือนมีแรงดันไม่พอจึงใช้ดับเพลิงไม่ได้แต่สามารถใช้สูบน้ำเข้าบ่อเพื่อเก็บกักน้ำไว้ใช้ใน ช่วงเกิดภัยแล้งได้ โครงการซื้อเต็นท์และโต๊ะเก้าอี้ เพื่อใช้ในการประชุมและกิจกรรมของหมู่บ้าน เต็นท์และโต๊ะเก้าอี้มีระยะเวลาในการใช้งานได้ในระยะหนึ่ง เมื่อใช้ไปนาน ๆ ไม่มีการรักษาเต็นท์และโต๊ะเก้าอี้ก็มีการชำรุดไปบ้าง แต่ไม่มีงบประมาณในการซื้อเพิ่มเติมอีก ทุกโครงการทำให้ประชาชนในหมู่บ้านมีความพอใจกับโครงการของหมู่บ้านในระยะเริ่มต้น แต่เมื่อเวลาผ่านไปปัญหาของหมู่บ้านก็ยังเหมือนเดิม

1.2 ด้านการพัฒนาการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน ความสามารถทำให้การดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนตำบลบึงพลีน้อยมีสภาพการดำรงชีวิตในสังคม ที่เจ้าของชีวิตมีความพึงพอใจในช่วงเวลาหนึ่ง และความพึงพอใจนี้สามารถวัดและประเมินได้ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และวัตถุปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตในช่วงเวลานั้น ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมส่วนใหญ่มีระดับการประเมินประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะประชาชนมีความพึงพอใจในระดับหนึ่งมีการพัฒนาคุณภาพชีวิต ทางด้านปัจจัยสี่มีโอ่งเก็บน้ำดื่ม ด้านองค์ความรู้มีตั้งหอกระจายข่าว ด้านความสะอาดสุขอนามัยลานกีฬาอเนกประสงค์ ด้านความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สินมีเครื่องสูบน้ำดับเพลิง ด้านสภาพแวดล้อมมีการปรับปรุงท่อระบายน้ำ ยกเว้นกิจกรรมการมีสภาพแวดล้อมที่ปราศจากมลภาวะมีประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนยังถูกรบกวนจากมลภาวะที่เป็นอันตรายอยู่บ้าง

เมื่อพิจารณาผลการดำเนินกิจกรรม ส่วนใหญ่ระดับการประเมินประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะประชาชนมีความพึงพอใจในระดับหนึ่ง โครงการน้ำประปาหมู่บ้าน ทำให้ประชาชนมีน้ำสะอาดใช้อุปโภคบริโภค โครงการลานกีฬาอเนกประสงค์ทำให้ประชาชนมีสถานที่ออกกำลังกายทำให้ร่างกายแข็งแรง เยาวชนห่างไกลจากสิ่งอบายมุข โครงการปรับปรุงท่อระบายน้ำ เพื่อให้การระบายน้ำดีขึ้น โครงการซื้อเครื่องสูบน้ำบาดาล เพื่อให้การจ่ายน้ำบาดาลได้อย่างทั่วถึง โครงการปรับปรุงถนนเพื่อให้ประชาชนได้รับความสะดวกในการสัญจร

โครงการหอกระจายข่าวและตู้ลำโพง เพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ข่าวสาร และโครงการซื้อโองน้ำ เพื่อให้ประชาชนกักเก็บน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง ทุกโครงการล้วนแต่ช่วยในด้านการพัฒนาการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนได้ในระดับหนึ่ง แต่เมื่อระยะเวลาการใช้งานผ่านไปทำให้โครงการไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากไม่มีงบประมาณค่าใช้จ่ายในการปรับปรุงซ่อมแซม ส่วนกิจกรรมยกเว้นกิจกรรมการมีสภาพแวดล้อมที่ปราศจากมลภาวะมีประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เป็นเพราะรัฐบาลไม่สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในกิจกรรมนี้ให้สามารถยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตได้ตามความพึงพอใจของประชาชน

1.3 ด้านการสร้างอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืนให้ประชาชน ความสามารถในการทำให้ประชาชนในตำบลบางพลีน้อยมีอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืน สร้างรายได้ ลดรายจ่าย พัฒนาแบบยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ระบบนิเวศ และการประสานสัมพันธ์ในหมู่บ้านมั่นคงและยั่งยืน ผลการศึกษาพบว่ากิจกรรมส่วนใหญ่มีระดับการประเมินประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรินทร์ วิทยาวรภูมิ (2550, หน้า 70) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินประสิทธิผลโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ศึกษากรณี: กองทุนฯ ชุมชนนำร่อง ในเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร พบว่า ผลการดำเนินงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านใช้เป็นแหล่งเงินทุนในการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ ทำให้มีเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบอาชีพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนมีความพึงพอใจในระดับหนึ่งเกี่ยวกับการมีอาชีพสร้างรายได้ สร้างความมั่นคงทางอาชีพ ทุนทรัพย์และปัจจัยการผลิต มีเครื่องฟันทา อวนลากปลา เครื่องยนต์ดีเซล รถใช้ในการเกษตร ยกเว้นการสร้างการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าภายในหมู่บ้านมีระดับการประเมินประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย อาจเป็นเพราะวัตถุประสงค์และสินค้าภายในหมู่บ้านเป็นประเภทเดียวกันไม่มีความแตกต่างหลากหลายทำให้ไม่เกิดการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้า

เมื่อพิจารณาผลการดำเนินกิจกรรม ส่วนใหญ่ระดับการประเมินประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะประชาชนมีความพึงพอใจในระดับหนึ่งเป็นการมุ่งประโยชน์แก่ประชาชนโดยตรง เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละหมู่บ้าน งบประมาณของโครงการก่อให้เกิดการจ้างงานและการมีรายได้ แก้ไขปัญหาความยากจน ความเป็นอยู่ดีขึ้น ช่วยแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจในหมู่บ้าน เกี่ยวกับโครงการซื้อเครื่องฟันทา เครื่องฉีดพ่นยา เพื่อเป็นเครื่องมือการเกษตร ใช้หมุนเวียนในหมู่บ้าน โครงการซื้ออวนลากปลา เพื่อเป็นเครื่องมือในการจับสัตว์น้ำใช้หมุนเวียนในหมู่บ้าน โครงการซื้อรถใช้ในการเกษตร เพื่อใช้ในการเกษตรและขนสินค้าทางการเกษตร แต่เครื่องมือทางการเกษตรเมื่อมีการใช้งานไปก็ย่อมมีการชำรุด สุกพังได้ แต่ก็ขาดงบประมาณในการบำรุงซ่อมแซม ยกเว้นกิจกรรมการสร้างการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าภายในหมู่บ้านมีระดับการ

ประเมินประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากภายในหมู่บ้านมีสินค้าที่ผลิตได้ส่วนใหญ่เป็นสินค้าประเภทเดียวกัน จึงไม่มีความจำเป็นที่ต้องการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้ากันเกิดขึ้น

1.4 ด้านการจัดการ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม การบริหารจัดการ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลบางพลีน้อย ได้มีส่วนในการแสดงความคิดเห็น ร่วมพิจารณาตัดสินใจ ร่วมดำเนินกิจกรรม และร่วมรับผิดชอบต่อผลประโยชน์หรือผลกระทบร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามจุดมุ่งหมาย ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมส่วนใหญ่มีระดับการประเมินประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเมตตา สินบุตร (2548, หน้า 38) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ศึกษากรณีหมู่ที่ 4 ตำบลบ้านร่อม อำเภอกำแพง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผลการดำเนินงานของโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ด้านการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมรับผิดชอบจากการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทางรัฐบาลได้กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเร่งด่วน ทำให้ประชาชนในหมู่บ้านบางกลุ่มยังไม่เข้าใจถึงโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ทำให้คณะทำงานและประชาชนมีการสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้านยังน้อยอยู่ ยกเว้นกิจกรรมการร่วมสานต่อโครงการของหมู่บ้านให้ยั่งยืนมีระดับการประเมินประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากงบประมาณของโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ขาดความต่อเนื่อง

เมื่อพิจารณาผลการดำเนินกิจกรรม ส่วนใหญ่ระดับการประเมินประสิทธิผลอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะประชาชนมีความพึงพอใจในระดับหนึ่งเป็นโครงการที่เปิดโอกาสให้ประชาชนในหมู่บ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมกันคิด ร่วมกันดำเนินการบริหารจัดการ ขั้นตอนในการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของหมู่บ้านกันเองจนประสบผลสำเร็จ ยกเว้นกิจกรรมการร่วมสานต่อโครงการของหมู่บ้านให้ยั่งยืนมีระดับการประเมินประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย เนื่องจากงบประมาณของโครงการที่ได้รับจากรัฐบาลมีความไม่ต่อเนื่อง ทำให้การบริหารจัดการโครงการของหมู่บ้านไม่สามารถสานต่อโครงการให้ยั่งยืนต่อไปได้

1.5 สรุปผลการวิเคราะห์การประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ประสิทธิภาพของโครงการในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เพราะโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) เป็นนโยบายขจัดความยากจนของรัฐบาล ต้องการเห็นความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชน ในการพัฒนาศักยภาพและคิดวิเคราะห์ทำงานเป็นหมู่คณะ เพิ่มขีดความสามารถของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน เข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม ตัดสินใจแก้ปัญหาส่วนรวม และพัฒนาท้องถิ่นด้วยตนเอง รัฐบาลจึงมีการจัดสรรงบประมาณโดยตรง

เพื่อให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน จะได้นำไปแก้ไขปัญหาคือปัญหาส่วนรวมเพื่อการดำรงชีวิตประจำวัน และการประกอบอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืน ให้ประชาชนเป็นผู้บริหารจัดการเอง โดยผลสำเร็จที่คาดว่าจะได้รับตลอดจนภาพรวมของแผนการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) มีแนวทางการทำงาน 4 ปี ปีที่ 1 เริ่มการดำเนินโครงการสร้างความเข้าใจในตัวโครงการ ปีที่ 2 มีความร่วมมือกันบูรณาการความร่วมมือ ปีที่ 3 มีการบูรณาการอย่างเป็นระบบ และปีที่ 4 เกิดผลวัดอย่างสมบูรณ์ การวิเคราะห์การประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลบางพลีน้อย อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ เริ่มต้นจากการประชุมประชาชนไม่น้อยกว่า 70% ของผู้อาศัยอยู่จริงในหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อคัดเลือกคณะกรรมการของหมู่บ้าน/ชุมชน รับฟังปัญหาหรือความต้องการของหมู่บ้าน/ชุมชน จัดกลุ่มปัญหาหรือโครงการ การจัดลำดับความสำคัญ คัดเลือกโครงการและการจัดวงเงินเพื่อดำเนินงาน วิเคราะห์และจัดทำโครงการเพื่อใช้เงินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตามขนาดของหมู่บ้าน โดยคณะกรรมการเป็นผู้ดำเนินการ เตรียมการทางการเงินและการจัดทำบัญชีค่าใช้จ่ายต่าง ๆ การจัดซื้อจัดจ้าง การดำเนินงาน การควบคุม การตรวจสอบ และการรายงานผลการดำเนินงาน ผลสำเร็จที่หมู่บ้านได้รับจากโครงการต่าง ๆ คือ การแก้ไขปัญหาคือปัญหาส่วนรวมของหมู่บ้าน การพัฒนาการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน การสร้างอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืนให้ประชาชน และการจัดการโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม

2. การประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลบางพลีน้อย อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ จากข้อมูลตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และตำแหน่ง พบว่าการประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตามวัตถุประสงค์สรุปผลการประเมินได้ว่ามีระดับการประเมินประสิทธิผลที่ไม่แตกต่างกัน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

2.1 ด้านเพศ

จากผลการวิจัยพบว่า คณะทำงานและประชาชนที่มีเพศต่างกัน ประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ทั้ง 5 ด้าน ไม่ต่างกัน ทั้งนี้เพราะโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) เป็นหนึ่งในนโยบายขจัดความยากจนของรัฐบาล ที่ต้องการเห็นความเข้มแข็งของหมู่บ้าน/ชุมชนในการพัฒนาศักยภาพและคิดวิเคราะห์ทำงานเป็นหมู่คณะ โดยไม่จำกัดว่าเป็นเพศใด ซึ่งทั้งเพศชายและเพศหญิงที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านต่างได้รับผลประโยชน์เท่าเทียมกัน จึงส่งผลให้เพศไม่มีผลต่อระดับการประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML)

2.2 ด้านอายุ

จากผลการวิจัยพบว่า คณะทำงานและประชาชนที่มีอายุต่างกันมีระดับการประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ทั้ง 5 ด้าน พบว่า ไม่ต่างกัน 4 ด้าน คือ ด้านการดำเนินงานในภาพรวมของโครงการ ด้านการพัฒนาการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน ด้านการสร้างอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืนให้ประชาชน และด้านการจัดการโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม ด้านที่แตกต่างกัน 1 ด้าน คือ ด้านการแก้ไขปัญหาส่วนรวมของหมู่บ้านกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุ 20 – 35 ปี ประเมินประสิทธิผลสูงกว่าช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี ช่วงอายุ 36 – 50 ปี และช่วงอายุตั้งแต่ 51 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เป็นเพราะช่วงอายุ 20 – 35 ปี อาจมองเห็นปัญหาส่วนรวมของหมู่บ้านแตกต่างไปจากช่วงอายุอื่น ๆ เนื่องจากประชาชนที่มีอายุต่างกันจะมีความรู้ความเข้าใจ และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ไม่เหมือนกัน มีประสบการณ์ต่างกัน มีทัศนคติในการมองปัญหาและความต้องการต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไปตามระดับอายุ

2.3 ด้านระดับการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีระดับการประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ไม่แตกต่างกันทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้เพราะอาจมีการตัดสินใจเพื่อการวางแผน เพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ เพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ และเพื่อทบทวนโครงการจากการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น ทำให้ได้รับประโยชน์สูงสุดต่อการตัดสินใจในการดำเนินโครงการของหมู่บ้าน

2.4 ด้านอาชีพ

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกัน มีระดับการประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ไม่แตกต่างกันทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้เพราะมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ได้แก่ ปังจัยสี่ สุขภาพอนามัย สิ่งอำนวยความสะดวก ภาวะแวดล้อมที่ปราศจากมลภาวะ ทรัพยากรที่จำเป็นในการดำรงชีวิต การคมนาคมสะดวก โอกาสทางการศึกษา การประกอบอาชีพเท่าเทียมกัน และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน คุณภาพชีวิตด้านอารมณ์ เช่น การพักผ่อนหย่อนใจที่มีคุณภาพประโยชน์ การแสดงอารมณ์ที่เป็นผลจากความสัมพันธ์ในครอบครัวและชุมชน ความรักในหมู่คณะ เป็นต้น และคุณภาพชีวิตด้านความคิดจิตใจ เช่น ความมีระเบียบวินัย ค่านิยมทางวัฒนธรรม ความรู้ สติปัญญา ความสามารถป้องกันและการแก้ไขปัญหาในระดับบุคคล ครอบครัวและชาติการสร้างความสำเร็จและการมีเป้าหมายชีวิต ความซื่อสัตย์สุจริต เอื้ออารีต่อกัน กตัญญู เสียสละ จงรักภักดี มีความศรัทธาในศาสนา ละเว้นอบายมุข เป็นต้น

2.5 ด้านรายได้ต่อเดือน

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีระดับการประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกันทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้เพราะมีปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนาก้าวหน้าทางสังคม ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรมนุษย์ องค์การทางสังคม เช่น ครอบครัว ชุมชน ภาวะผู้นำ การติดต่อกับโลกภายนอก คือการติดต่อกับคนในชุมชนอื่น ทำให้เกิดการถ่ายทอดการเรียนรู้ ความชำนาญ เทคโนโลยี ทำให้ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้า และการฝึกอบรมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีพ เช่นการฝึกอาชีพในด้านต่าง ๆ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นในระดับหนึ่ง

2.6 ด้านตำแหน่ง

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกัน มีระดับการประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกันทั้ง 5 ด้าน ทั้งนี้เพราะมีภาวะผู้นำเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถรวมคนในรูปของกลุ่มและองค์กรต่าง ๆ ได้ ทำให้เกิดศักยภาพในการพัฒนามากขึ้น ทำให้คน กลุ่ม และองค์กรเหล่านี้อุทิศตนให้กับกิจกรรมการพัฒนาอย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลบางพลีน้อย อำเภอบางปะอิน จังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสองประการคือ ข้อเสนอแนะ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป มีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านการมีสภาพแวดล้อมที่ปราศจากมลภาวะมีระดับการประเมินประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย ผู้วิจัยเห็นว่ารัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเน้นการวางแผนปรับปรุงสภาพแวดล้อมในหมู่บ้านให้มีสภาพที่ดีขึ้น และควรดำเนินการโดยต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มคุณภาพการดำรงชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านให้ดีขึ้นอย่างยั่งยืน

1.2 ด้านการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าภายในหมู่บ้านมีระดับการประเมินประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย ผู้วิจัยเห็นว่ารัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมอบหมายให้หน่วยงานที่มีความรู้ความชำนาญทำการฝึกอบรมสร้างอาชีพใหม่หรือ

อาชีพเสริมให้กับประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ทั้งนี้โดยให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนด้วย

1.3 ด้านการร่วมสานต่อโครงการของหมู่บ้านให้ยั่งยืนซึ่งผลการประเมินในครั้งนี้มีประสิทธิผลอยู่ในระดับน้อย ผู้วิจัยเห็นว่ารัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเพิ่มวงเงินงบประมาณที่ได้รับให้มากขึ้นและเพิ่มเติมให้กับหมู่บ้านที่เสนอโครงการที่มีประโยชน์ต่อหมู่บ้าน เพื่อจูงใจให้ทำโครงการที่มีประสิทธิผล ควรมีการจัดสรรงบประมาณในปีต่อ ๆ มาด้วย เพื่อให้เกิดความกระตือรือร้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ควรมีระบบตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณให้ตรงตามจุดประสงค์ คุ่มค่า และป้องกันการรั่วไหลที่ได้ผลอย่างจริงจัง

1.4 รัฐบาลควรมีเกณฑ์ด้านศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชนแต่ละแห่งมากำหนดเป็นหลักเกณฑ์ของโครงการเพื่อเป็นกรอบในการพิจารณาความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง เพื่อที่จะนำมาพัฒนาโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ให้มีความยั่งยืนต่อไปในอนาคต และเพื่อเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนที่ต้องการพัฒนาชุมชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

1.5 งบประมาณที่ได้รับจากโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ส่วนใหญ่ถูกนำมาใช้จ่ายในโครงการที่เกี่ยวข้องกับสิ่งปลูกสร้าง ซ่อมวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ทำให้งบประมาณหมดไปกับโครงการเหล่านี้ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับหมู่บ้าน/ชุมชน ประชาชนก็ต้องรองบประมาณจากรัฐบาลในปีงบประมาณต่อไปอีก ผู้วิจัยเห็นว่ารัฐบาลควรจัดโครงการเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพให้ประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน ได้มีอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืน โดยมีเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน/ชุมชน เพราะเมื่อเกิดปัญหาในหมู่บ้าน/ชุมชน สามารถนำเงินทุนไปใช้แก้ปัญหาของหมู่บ้าน/ชุมชนได้

1.6 ประชาชนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินโครงการ การเสนอโครงการมักไม่ได้เสนอโครงการที่เป็นการแก้ไขปัญหาหรือสนองความต้องการอย่างแท้จริง มีการเสนอโครงการเพื่อผลประโยชน์ของตนเองและพวกพ้อง ก่อให้เกิดความแตกแยก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรู้ถึงที่มาและวัตถุประสงค์ของโครงการให้มากขึ้น เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและเลือกโครงการได้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์

1.7 ประชาชนไม่อยากเข้ามารับผิดชอบโครงการ จึงมักทำโครงการที่ทำแล้วให้เสร็จ ๆ ไป ไม่ต้องมาแบกรับภาระการดูแลอย่างต่อเนื่อง ทำให้โครงการที่ทำไม่เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ผู้นำชุมชนควรสร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้กับประชาชนหรือปรับแนวคิด และวิธีบริหารจัดการ โครงการใหม่ เพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของหรือมีส่วนร่วมมากขึ้นกว่าเดิม

1.8 ควรจัดประชุมหรือชี้แจงการดำเนินโครงการเป็นระยะ ๆ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจในขั้นตอนการดำเนินงานอย่างชัดเจนและเป็นไปในทิศทางเดียวกันแก่คณะทำงาน

1.9 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในท้องถิ่น ควรมีบทบาทมากขึ้นในการสนับสนุนขยายงาน หรือสานต่อการดำเนินงานให้มีความยั่งยืนต่อเนื่องต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 จากผลการวิจัยพบว่าการประเมินประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ตำบลบางพลีน้อย อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ มีระดับการประเมินประสิทธิผลทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาการแก้ไขปัญหาส่วนรวมของหมู่บ้าน การศึกษาการพัฒนาการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชน การศึกษาการสร้างอาชีพที่มั่นคงและยั่งยืนให้ประชาชน และการศึกษาการจัดการโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพิ่มเติม เพราะแต่ละชุมชนมีความต้องการใช้งบประมาณของโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) มีความแตกต่างกัน และงานวิจัยที่ควรเน้นผลที่จะนำไปสู่แนวทางการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชน ได้เข้ามารับผิดชอบโครงการอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้านให้ดียิ่งขึ้น ไม่ใช่คิดกันว่าทำโครงการเสร็จแล้วไม่ต้องรับภาระดูแลต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้กับประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชนอื่น ๆ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลจากความต้องการของประชาชนโดยตรงมาวางแผนและพัฒนากิจการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ในภาพรวมให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น การศึกษาถึงปัญหาและสาเหตุที่ทำให้โครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่มีข้อดีในการบริหารจัดการโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) เป็นต้น เพื่อจะได้ทราบถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) นำมาวิเคราะห์หาคำตอบเพื่อหาข้อเท็จจริงในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML)

2.4 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเพื่อให้เห็นภาพรวม แต่เนื่องจากการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) เป็นนโยบายเพื่อต้องการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน ดังนั้นควรมีการวิจัยศึกษาเพิ่มเติม อาทิ การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อพัฒนาประสิทธิผลโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ให้ดีขึ้นด้วย ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าผลการดำเนินโครงการฯ ของหมู่บ้าน/ชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชนของตนเองอย่างยั่งยืน

2.5 ควรจัดให้มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมที่ส่งเสริมและสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างหมู่บ้าน/ชุมชนอื่น ๆ เพื่อช่วยเหลือและศึกษาความสำเร็จหรือปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานโครงการพัฒนาศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน (SML) ของแต่ละพื้นที่ เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยมาแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างหมู่บ้าน/ชุมชน เพื่อเป็นแนวทางมาปรับปรุงการดำเนินงานของแต่ละพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี